

## **Referat frå styremøte torsdag 04. juni 2015 kl. 10.00 – 18.30** **Møtet vart halde på Bjorligard Hotell, Bjorli.**

**Deltakarar:** Arnfinn Beito, Anne Kari Veikleengen, Bjørn Even Stenberg, Ellen M. Syse, Berit Leine Kaltoft og Pål Kjørstad.

I tillegg møtte delar av styret i Møre og Romsdal Sau og Geit.

### **Møtet var i samband med eit ope rovvilt- og beiterelatert møte i samarbeid mellom Oppland og Møre og Romsdal Sau og Geit, sjå programmet under:**

**Kl. 10.00:** Rovviltrelatert arbeid i regi av FM i Oppland, v/Harald Klæboe.

**Kl. 10.30:** Rovviltrelatert arbeid i regi av FM i Møre og Romsdal, v/Astrid Buseth.

**Kl. 11.00:** Organisert beitebruk/bruk av FKT-midlar i Oppland, v/Pål Kjørstad.

**Kl. 11.30:** Organisert beitebruk/bruk av FKT-midlar i Møre og Romsdal v/Marianne Aas Halse.

**Kl. 12.00:** Lunch

**Kl. 12.45:** Diskusjon, spørsmål og erfaringsutvekslingar, ordstyrar Arnfinn Beito

**Kl. 15.00:** Styremøter i fylkeslaga

**Kl. 16.30:** Middag

**Kl. 18.30:** Slutt

**På møtet før styremøtet møtte 35 personar med leiar i rovviltnemnda i region 3, Ivar Odnnes, i spissen.**

Vi tek med nokre av momenta som vart teke opp under møtet:

Hovudfokuset var å informera korleis dei ymse fylka/regionane handsama rovviltforvaltning kontra beitebruk. Oppland er som kjent eige region, medan Møre og Romsdal er i region saman med Trøndelagsfylka.

Det vart såleis teke opp erstatningsoppgjøret i forhold til ny forskrift, terskel for å gje skadefellingsløyve for ulike artar av freda rovvilt i rovviltprioriterte og beiteprioriterte område, lisensfelling av jerv, kvotejakt og kvotefri jakt på gaupe, forvaltningsplanar i regionane, målsetting om byrdefordeling, revidering av forvaltningsmodell på kongeørn, rovvilt-tlf m/SMS-varsling og beredskap, organisert beitebruk – viktig statistikk, bestandsmål av rovvilt i regionane kontra nasjonale mål, utfordring med ulike rovvilt- og beiteprioriterte soner på regiongrensene – spesielt med tanke på jerv, Mattilsynet og aktive næringsorganisasjonar er viktige røyster på t.d. rovviltnemndsmøter, uttak av ei jervyngling tek berre om lag halvparten av antallet, dusør til hjelp i bestandsregistreringar, jervprosjektet - åteplassar/båsfangst, prosjekt med Bioforsk – kadaverhund, sauekontrollen, forskrift i forhold til uttak av rovvilt gjort av SNO kontra vanleg fellingsløyve og lisensfelling, krav om skarpare skilje i soneringsforvaltning frå sentralt hald, generell info om korleis beitebrukar

opptrer i ein skadesituasjon, krisehjelp til beitebrukarar under og etter skadar har skjedd, saknar Landbruk og Matdepartementet i organiseringsmodellen i forvaltninga av freda rovvilt da den tosidige målsetninga dermed kunne vore betre forankra,

### **Sak 29/2015: Referatsaker**

Referat frå styremøte 07/04 2015 vart godkjent.

Stubrud – biletetaka, er nå avslutta med at vi sendte 2 stk utklipte bileter av 2 rollups og underskrive avtale

Møte 28/5 med beitelag i regi av FM for bl.a. fokusera på at beitebrukarar med storfe i større grad vert tilslutta Organisert beitebruk, Bjørn Even Stenberg møtte for OSG.

Langsua Nasjonalpark, møterunde har vorte halde i 2 av 3 regionar med unnatak av Fron, Arnfinn møtte på møte i Valdres. Terje Holen og Ola Råbøl frå fylkesfagлага møtte i Gausdal. Fylkesлага av fagлага og OSG skal laga ei felles høyringsuttale med frist 10/08 medan enkeltbeitelag bør senda inn eige uttale.

### **Sak 30/2015: Lammetilskotsaka:**

Pål orienterte om saka og om kva som hadde skjedd i saka sett frå NSG si side:

Sjøelve saka: Jordbruksavtala har nå ført til at:

1. Lammeslakt-tilskotet for kvalitetslam slakta 2015 vert utbetalt juni 2016 etter søknad januar 2016. Tilskotet er eigentleg på kr. 500,- pr.slakta lam, men alle lammeprodusentane får ½ tilskot, dvs kr. 250,- pr. lam.

2. Lammeslakt-tilskotet for kvalitetslam slakta 2016 vert utbetalt likt med slakterioppgjøra gjennom året. Tilskotet er eigentleg på kr. 500,- pr. slakt, men alle lammeprodusentar får ½ tilskot, dvs. kr. 250,- + mva pr. lam. Her hadde forhandlingsutvalget krav om at desse lamma laut vera slakta etter 1/7 2016, men Staten av alle skjønnte uretten i dette og endra datoen til 1/1.

3. Dersom ein tenkjer seg at jordbruksforhandlingane neste vår går som planlagt vil alle da få 1/1 tilskot + mva for alle kvalitetslam slakta i 2017.

Konklusjon: Alle som produserar kvalitetslam og slaktar dei i kalenderåra 2015 og 2016 vil mista kr. 250,- pr. lam. Dette utgjer om lag 470 millionar kr. på landsbasis, og dermed kan alle sauehaldarar vera svært stolte over å vera den viktigaste bidragsytarane til «auken» i jordbruksoppgjøret i vår.

Saka sett frå NSG sitt styre og sentralt: (fritt etter eige erfaring av sekretæren)

Der var eit sjokk for NSG at jordbruket sjølv v/Forhandlingsutvalget kunne leggja fram dette som eit «krav» i jordbruksforhandlingane 24/4 2015

Tone Våg (leiar i NSG) og Lars Erik Wallin (generalsekretær i NSG) ante tidleg uråd, men måtte bruka nokre dagar for å stadfesta om kravet eigentleg var slik dei forstod det. Dei spurte seg for i fagлага og fekk til svar at dette var kravet, og at dette ikkje hadde betydning for bruk med stabil produksjon og eller ved generasjonsskifte. Tone og Lars Erik skjønnte likevel at dette førte til eit stort tap for heile sauenæringa, og telefonar frå enkeltbrukarar tikka inn. NSG hadde telefonstyremøte 09/05 og i referatet frå dette møtet står dette:

*«Viser til Jordbrukets krav til ramme og fordeling i jordbruksforhandlingene 2015 pkt. 9.6.2 vedr. endring i utbetaling av lammeslakttilskudd.*

*Norsk Sau og Geit har mottatt til dels sterke reaksjoner fra våre medlemmer på at Jordbrukets forhandlingsutvalg går inn for en omlegging med overgangsordning som i realiteten vil medføre bortfall av 1 års lammeslakttilskudd (selv om dette for den enkelte bruker ikke vil bli realitet før den dagen driften avvikles). Vi er også kjent med at blant andre Norges Bondelag har fått reaksjoner på dette direkte.*

*Styreleder Tone Våg i Norsk Sau og Geit deltok i arbeidsgruppe vedr. "Utredning av endring av produksjonstilskudd for sau/lam og geit/kje vinteren 2013/2014. En omlegging i utbetaling av slaktetilskudd ble drøftet i forbindelse med dette arbeidet, der Tone Våg på vegne av næringa ga klart uttrykk for at en omlegging ikke måtte medføre tap av tilskudd til næringa.*

*Norsk Sau og Geit ga i årets innspill til jordbruksforhandlingene tilslutning til en endring i utbetalingssystem for lammeslakttilskudd, men hadde ikke i dette forusett et opplegg med slike konsekvenser for næringa.*

*Med bakgrunn i næringas syn på dette ber styret i Norsk Sau og Geit om at Jordbrukets forhandlingsutvalg jobber for et overgangsopplegg uten negative økonomiske konsekvenser for sauennæringa, eller at omlegging ikke gjennomføres i årets avtale.»*

NSG vart i etterkant av dette bedt inn til møte i forhandlingsutvalget, der Lars Erik møtte og Tone møtte på telefonen. På dette møtet fekk NSG høyra på det sterkaste at å tenkje tanken om ei «dobbel» utbetaling av lammeslakt-tilskotet i 2016 ikkje var aktuelt, eller som det vart sagt: «Dere har ikke lov til å tenke at man må slakte 2 årganger lam for å få fullt tilskudd i 2016. Det er budsjett som skal vektlegges, ikkje produksjonsgrunnlag!» På møtet vart det framlagt eit skriv for NSG, som dei skulle underteikna. Dette skrivet som eigentleg var ei konsekvensanalyse av omlegginga av tilskotet vart under møtet justert og retta etter ønskje frå NSG sine representantar, da skrivet og informasjonen rundt omlegginga av tilskot til dels har innehalde faktiske feil og tåkelegging for å så tvil om kva omlegginga eigentleg betyr for sauennæringa. NSG fekk altså nei i kravet sitt om at forhandlingsutvalget skulle trekkja omleggingsmodellen for å hindra at sauennæringa skulle få tap i tilskot grunna omlegging av utbetalingstida. Brevet eller skrivet som NSG skreiv under på var ikkje ei avtale om at NSG var einige i omleggingsmodellen, men underskrifta til NSG var eit bevis på at skrivet nå var ein meir presis informasjon på korleis omlegginga av tilskotet vart for heile sauennæringa. På bakgrunn av møtet og etter rekneskapsmessige bevis og påtrykk frå næringa og andre sendte NSG henvendelser inn til forhandlingsutvalget om å trekke kravet og heller gå for gamal modell i staden både den 13/5 og sist den 19/5 utan å få nokon positiv respons. I ettertid har NBS v/Merethe Furuberg innrømt at ho ikkje heilt skjønnte konsekvensane av dette og styret i NBS bestemte at dette vart lagt fram for næringskomitèen i Stortinget i høyringa om jordbruksavtala 3/6:

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) behandlet saken vedrørende omlegging i utbetalingsordning for tilskudd til lammeslakt i møte den 1. juni 2015. Forut for styrebehandlingen er det gjennomført flere møter med ulike instanser i saueneæringa, i tillegg til at enkeltbønder, lokallag og fylkeslag i organisasjonen har fremmet synspunkter vedrørende saken.

Gjennom dette arbeidet har styret i NBS brakt i erfaring at de nødvendige prosesser og den nødvendige forankring av omleggingsordningen for tilskudd til lammeslakt ikke er godt nok gjennomført. Siden konsekvensene av overgangsmodellen heller ikke er tilstrekkelig utredet på forhånd, finner styret i NBS det nødvendig å anmode om at nåværende ordning videreføres inntil en forbedret modell er utviklet, konsekvensutredet og forankret i saueneæringa.

Styret mener at det er feil å gjennomføre omlegginga i utbetalingsordning for tilskudd til lammeslakt gjennom årets jordbruksoppgjør.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil med dette oppfordre representantene i Næringskomitéen på Stortinget om å se på saken med åpent sinn for å finne en løsning på problemet.

### **NSG la fram dette for den same komitéen: (heile uttala)**

1. Norsk Sau og Geit har med stor tilfredshet gjentatte ganger konstatert at landbruks- og matminister Sylvi Listhaug har satt fokus på det norske saueholdet og verdien av matproduksjon på norske ressurser. Småeneæringa er i fremste rekke når det gjelder å utnytte de rike utmarksressursene i Norge. Norsk Sau og Geit mener at noe av det viktigste virkemidlet for å sikre utnyttelse og stimulere til økt bruk av disse ressursene, er gjennom beitetilskuddene og utmarksbeitetilskuddet spesielt. Økte beitetilskudd har vært vår organisasjons fremste innspill i jordbruksforhandlingene gjennom flere år. Det er derfor med stor skuffelse vi må konstantere at det heller ikke i år er funnet plass til en økning av beitetilskuddene. Norsk Sau og Geit vil benytte denne anledningen til å minne Næringskomiteen om at Stortinget gjennom Stortingsmelding 9 har de samme målsettingene.

2. Norsk Sau og Geit mener at en flytting av utbetaling av kvalitetstilskuddet på lammeslakt til slakteriene og utbetaling over slakteoppgjør vil ha flere positive effekter og har derfor hatt dette med i innspillet til årets jordbruksforhandlinger.

Men endring av forvaltningsmodell for kvalitetstilskudd på lam fra produksjonstilskudd til pristilskudd slik den er fremmet i årets jordbruksavtale har ikke vært tilstrekkelig konsekvensutredet. Dette har som kjent skapt stor usikkerhet og fortvilelse blant de som driver i næringa. Alle sauebrukere mister 1 års tilskudd og reagerer selvsagt på det, det er naturlig.

Produksjonstilskudd er, som navnet tilsier, tilskudd for den produksjonen som blir levert. Både i 2015 og i 2016 blir det levert årsproduksjoner av lam, men bare en av dem, eller 2 halve årsproduksjoner vil motta tilskudd.

En hel årsproduksjon av lam får med avtalens omleggingsløsning ikke utbetalt tilskudd, dette utgjør kr 50.000 pr 100 lam. Dette er midler som produsenten i utgangspunktet er innvilget, men som blir justert ned fordi staten ikke skal få en ekstra utgift som følge av omleggingen.

Norsk Sau og Geit henstiller til Næringskomiteen å utsette overgangen og ta den ut av jordbruksavtaleteksten for 2015. Saken må utredes og drøftes i landbrukets egne organisasjoner før den evt. tas inn på nytt. I og med at den løsningen som er valgt ikke får noen budsjettmessige konsekvenser i 2015-oppjøret, får det ingen virkning for årets avtale om den tas ut. NSG vil samtidig gi klart uttrykk for at en framtidig overgangsløsning ikke må medføre tap av tilskudd for sauebrukeren.

Til orientering hadde Norges Bondelag innlegg på 10 minutt i komiteen utan å nemne utfordringa og klagene dei har fått på dette. Bartnes fekk spørsmål frå Storberget om temaet, men svarte at Norges Bondelag prioriterte folk som kom inn i næringa. Med andre ord så tok han ikkje innover seg at alle som leverer lammeslakt i åra 2015 og 2016 ville tapa 250 kr pr. slakta kvalitetslam i både desse åra, også dei som er nystarta i 2015 og 2016. Han prioriterer altså berre nystarta sauebønder som slaktar lam frå og med sesongen 2017, ein sesong som ingen veit om kva beløp som vert framforhandla for lammetilskotet. Og når ein kjenner historia til forhandlingsutvalget for 2015, så kan ein eller ikkje stola på at fullt tilskotet vert betalt ut da heller. Konklusjon: Bartnes svara næringskomiteen med eit svadasvar, som gjaldt jordbruksforhandlingane til neste vår.

Arnfinn orienterte om brev til NSG og brev frå NBS.

### **Sak 31/2015: Rovviltsaker**

På møtet tidlegare i dag såg både beitenæring, FM i både fylka og rovviltneimndsleiar at det er nyttig å møtast. I forhold til erstatningsoppjøret lova dei at dei skulle ta nærare kontakt for å gjera ei så lik handsaming av søknadane som råd var. Vi visste av naturlege årsakar at det var stor ulikskap i både kvantitet og kvalitet rund dagens tema i desse to fylka. Møre og Romsdal tok sikkert med seg dei beste råda frå Oppland inn i den nye beite- og forvaltningssesongen, medan Oppland fekk med seg at ein også her på nokre område kunne tenkje annleis.

Andre rovviltsaker:

Det er nå dokumentert heile 9 ynglingar av jerv i Oppland og teke ut tisper (delvis) m/kvelpar i 4 av dei. Det er søkt om hi-uttak i Haverdalen òg, men det er ikkje ein gong svara på av Miljødirektoratet. Det er dokumentert 7 familiegrupper av gaupe med 2 av dei i Gudbrandsdalen. Ivar Odnos hadde munnleg fått høyra i forhold til den for høge jerv- og

gaupebestanden i Oppland at det nasjonale målet ikkje var oppnådd på desse artane, og dermed laut Oppland leva med det dei hadde. Odnes sa at han ikkje likte at Oppland skulle vera ein rovviltbank for andre regionar.

Bestandsmål nasjonalt er bindande for forvaltninga i Oppland. Rovviltbank.

Elles har vi hatt ulv i Ringebru, som er teke ut på skadefellingsløyve, vi har for tida ulv i Jevnaker som har gjort skade og i dag kom ulven som har herja på Furnesåsen til grensa mot Lillehammer. (dagen etter tok denne fleire lam på Roterud i Søre Ål og vart teke ut på skadefelling om kvelden). Vi har hatt kongeørn-angrep i Nordre-Land, der eit individ til og med har skada vaksen sau som laut avlivast. Elles vart eit bjørnehi dokumentert i Ringebru i samband med uttaket av ulven.

Vi krev at helikopter vert stilt til disposisjon da neste ulv vert dokumentert i Oppland. Elles er vi forundra over kor lenge rovviltnemnda i Oppland vil sitja å vera ein «Judas» for dei høge herrane i Miljødirektoratet. Døme: Det året ikkje vêr og førehald gjorde at vi fann jervynglingar fekk rovviltnemnda i Oppland straff ved at dei mista forvaltningsretten i 1 år. Nå da vi har over dobbel så mykje jerv som vi skal ha etter bestandsmålet, så får vi ikkje lov å ta dei ut grunna nasjonalt bestandsmål. Det nasjonale bestandsmålet var altfor høgt da Oppland hadde for liten bestand.

### **Sak 32/2015: Gjetarhundsaker:**

Nytt frå NM-komitèen: Dei hadde møte 18/5 der Anne Vestad frå Fårikålfestivalen var med. Arrangementa vart sydd i saman bl.a. med fredagsfest i sentrum i Ringebru. Komitèen er ikkje i mål økonomisk sett og søker nå dei 3 Midtdals kommunane om bidrag. Elles er Norgesfôr og Fjøsssystemer hovudsponsorar. Premiane er bestemt og bestilt: Ulike saueskinn m/trykk.

Val av dommerutvalg for 2015. Opplands representant valgt av styret i OSG: Torkjel Solbakken. Dette vert rapportert inn til NSG, Arnfinn sendte e-post same dagen. Styret i NSG bestemte seg for attval på Arne Loftsgarden som leiar i Gjetarhunderådet.

### **Sak 33/2015: Avlssaker:**

Spørjeundersøking, Ring 41 har sendt ut ei spørjeundersøking til avlsbesetningane i Oppland om den teoretiske avlsframgangen viser seg i praksis. Spørjeundersøkinga er lagt ut på heimesida, og spørsmåla er:

#### 1. Søyas evne til å gå med 3 lam:

*Mange synes at en for stor andel av søyene har problemer med å takle 3 lam på en god måte. Dette gir seg ofte utslag i stor variasjon på tilveksten til lamma (to store og en liten, ett stort som ikke følger og 2 små osv), mange kopplam, mye jurskader/mastitt, stor slitasje på søyene og en del lam mora etter beiteslipp.*

*Da dette er en viktig egenskap ønsker vi tilbakemelding på om dere synes vi har hatt framgang på denne egenskapen de siste 10 åra.*

*Synes du flere søyer takler 3 lam på en god måte i dag enn for 10 år siden ?*

#### 2. Fôropptak:

*Synes du sauene spiser mer kraftfôr i dag enn for 10 år siden?*

*Synes du sauene spiser mer grovfor enn for 10 år siden?*

Avlsutvalget har møte 8/6. Det er bestemt at kåring/dommarar skal fungera i haust. Forslag om kåringsopplegg er sett opp, og forslaget vart diskutert i styret. Anne Kari tok med seg innspela.

### **Sak 34/2015: Sponsoravtale:**

Det viste seg at arbeidet med dette ikkje har hatt den framdrifta styret vedtok på førre møtet. Styret vedtok denne framdriftsplanen: Framlagt forslag til avtale skal leggjast fram for styret innan 1/7 pr. e-post. Tore og Bjørn Even samarbeider om dette.

### **Sak 35/2015: Elektronisk overvaking:**

Faktura til leigetakarar vart utsend sist i april pr. e-post. Det vart sendt purring til 80 stk pr.e-post og sms-varsling sist i mai. Det er nå utdelt 2519 radiobjøller og 747 FMS. I tillegg er det planer om å rokkera litt på saltsteinsavlesarane, som kom att frå service og fordelt 29/5. Jevnaker vil ha ein mindre, som Jora har ytra ønskje om å ta over, medan 2 andre vert fordelt til Ytteroa. Enkeltpersonar i ulike lokallag av Sau og Geit har vidarefordelt utstyr i eige område.

### **Sak 36/2015: Seminar 2016:**

Det vart kasta fram ymse ønskje om seminaret/årmøtehelga 4.- 6/3 2016:

Leiar i NSG vil bli bedd inn, ansvarleg for det: Pål

Seminartema/innleiarar i vilkårleg rekkjefølgje:

Tony Barmann, ull

Bente Grefsrud, ullprodukter

Lisbeth Hektoen, sjukdom – skurv

Tema: Avl, sjukdom økonomi -

Erica Fjæran – utmark

Ansvarleg for vidare framdrift: Berit

I etterkant foreslo Arnfinn Beito at vi skulle sende eit brev til Buskerud-, Akershus- og Hedmark Sau og Geit om nokon av dei var interesserte i å delta/arrangera årsmøte saman med oss. E-post om dette er sendt i ettertid til leiarar og sekretærar i dei 3 fylkeslaga.

### **Sak 37/2015: Eventuelt:**

Medlemskontingenten er nå purra på frå sentralt hald. Det er svært viktig at medlemmane betalar denne innan 1/7, slik at fylkes- og lokallag får refundert sin andel av kontingenten. Pål sender e-post om dette til lokallagsleiarane og styret deler ansvar for å følgja dette opp.

I samband med saka angående lammetilskotet i årets jordbruksoppgjør, vart det vedteke å senda Oppland Bondelag eit skriv med spørsmål om haldninga til næringa vi driv.

Oppland Sau og Geit er svært skuffa over at jordbrukets forhandlingsutvalg i forkant av jordbruksforhandlingane la fram eit krav som medførte at alle som produserte og kjem til å produsera lam som vart/vert slakta i 2015 og 2016 berre får ½ lammetilskot for dei. Vi er klar over at dette var for seint alt den 24/4 da forhandlingsutvalget gjorde kravet offentleg, men av di Oppland er eit av dei aller største sauefylka i landet kunne ein tenkja seg at Oppland Bondelag på lik linje med Oppland Bonde- og Småbrukarlag stod fram som ein pådrivar for å få retta opp tåkelegginga i informasjonsflyten frå forhandlingsutvalget om temaet, og dernest ta til orde både for medlemmane sine i Oppland og å varsla om dette til sentralt ledd i organisasjonen for å få retta det opp. Vi la spesielt merke til uttala i radioen om «det gode jordbruksoppgjøret», den manglande støtta medlemmene frå Fåvang Bondelag fekk på møtet i Øyer og vi såg av artikkel Oppland Bondelag hadde i OA, at «Judas-pengane» på 30 kr/dyr under 100 sauer vert nemnt, men ikkje eit ord om lammetilskotet. Når enkeltbrukarar med sau skal «sponsa» jordbruksoppgjøret med alt frå kr. 25000,- til kr. 500.000,- vert kr. 3000,- som

å pisse i havet. Da ville det vera meir rett å utsetja/eller forkasta heile modellen, og fortset med det gamle systemet. Der fekk vi i alle fall utbetalt det vi hadde krav på kvart år.

Oppland Sau og Geit er svært skuffa over Oppland Bondelag og ber om ei forklaring på kvifor dette kunne henda, kvifor sauehald ikkje teljar noko og korleis bondelagsmedlemmar med sau skal handsamas i framtida i organisasjonen. Vi ber om eit møte innan sommarferien med leiar og nestleiar i Oppland Bondelag, og sendar kopi av dette til Norges Bondelag.

Bjorli, 04/06 2015

Pål Kjørstad, sekretær